

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної роботи студентів
і проведення практичних занять
з дисципліни

МЕНЕДЖМЕНТ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

*(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»
спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства)*

Харків – ХНУМГ – 2014

Методичні вказівки для самостійної роботи студентів і проведення практичних занять з дисципліни «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства) / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: Т. А. Пушкар. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 31 с.

Укладач: Т. А. Пушкар

Рецензент: д.е.н., доц. В. Б. Родченко

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємств міського господарства, протокол № 1 від 27.08. 2013 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
САМОСТІЙНА РОБОТА.....	5
Змістовий модуль 1 Сутність, цілі, мотиви зовнішньоекономічної діяльності підприємства, правове та економічне середовища розвитку.....	5
Тема 1 Сутність менеджменту ЗЕД.....	5
Тема 2 Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки.....	5
Тема 3 Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	6
Тема 4 Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	8
Тема 5 Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.....	10
Змістовий модуль 2 Організація й управління ЗЕД підприємства.....	11
Тема 6 Форми виходу підприємств на зовнішні ринки.....	11
Тема 7 Ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності підприємства.....	12
Тема 8 Структура і зміст зовнішньоекономічних контрактів.....	12
Тема 9 Економічний аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства.....	14
Тема 10 Транспортне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності.....	15
Тема 11 Міжнародні розрахунки.....	16
Тема 12 Управління діяльністю спільних підприємств.....	17
ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	18
Перелік джерел.....	29

ВСТУП

Значення зовнішньоекономічної діяльності в розвитку економіки всіх країн, у тому числі й України, постійно зростає. Історичний досвід підтверджує вигідність розширення участі країн у міжнародному поділі праці і різноманітних формах міжнародного бізнесу. І навпаки, згортання зовнішньоекономічної діяльності неминуче призводить до уповільнення соціально-економічного розвитку країни, виникнення складних проблем, які неможливо вирішити не лише в економіці, але і в інших сферах суспільного життя. Тому процес глобалізації та інтернаціоналізації господарського життя можна вважати закономірним з огляду на посилення взаємозалежності між країнами і зростаючу схожість їх економік. У сучасному світі чіткіше простежується тенденція до інтеграції в міжнародному економічному просторі. Доказом цього є тісна взаємозалежність виробництва і міжнародної торгівлі. Сьогодні більшість товарів надходить на ринок через зовнішню торгівлю або виготовляється з використанням складників, що завозяться з-за кордону.

Комплексні економічні перетворення, що відбуваються сьогодні в Україні, мають на меті не лише виробити моделі та механізми побудови і послідовної реалізації сучасних економічних відносин, але й поступову інтеграцію українських підприємств у міжнародні економічні зв'язки, з одного боку, і залучення іноземних підприємців до діяльності в Україні, - з іншого.

Розвиток продуктивних сил країн неминуче веде їх до виходу на зовнішній ринок, до зростання міжнародних зв'язків, сприяє інтернаціоналізації господарського життя.

Зовнішньоекономічна діяльність діє змогу прискорювати науково-технічний прогрес завдяки організації спільних досліджень, швидкому переобладнанню сучасною технікою цілих галузей і виробництв, сприяє розв'язанню багатьох соціальних проблем. Отже, зовнішньоекономічні зв'язки стають одним з основних чинників розвитку господарства України.

Саме тому набуття теоретичних знань і практичних навичок в сфері зовнішньоекономічної діяльності є необхідною умовою всебічної і поглибленої підготовки майбутнього фахівця в галузі економіки підприємства.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Змістовий модуль 1 Сутність, цілі, мотиви зовнішньоекономічної діяльності підприємства, правове та економічне середовища розвитку

Тема 1 Сутність менеджменту ЗЕД

Ключові поняття

Зміст менеджменту ЗЕД. Менеджмент ЗЕД як складова системи менеджменту підприємства. Процес менеджменту ЗЕД в організації. Застосування функціонального підходу до менеджменту ЗЕД. Керівна і керована системи у менеджменті ЗЕД. Світовий досвід управління ЗЕД підприємств.

Особливості ЗЕД та управління нею на великих, середніх та малих підприємствах. Характеристика ключових рис сучасного міжнародного підприємницького середовища та його вплив на управління ЗЕД підприємств, вплив глобалізаційних та інтеграційних процесів на управління ЗЕД.

Предмет «Менеджмент ЗЕД», місце курси серед інших економічних дисциплін, його структура і логіка викладання. Мета і завдання курси.

Термінологічний словник за темою

Мета викладання навчальної дисципліни «Менеджмент ЗЕД» - формування у студентів управлінського мислення, системи знань і набуття практичних навичок з управління зовнішньоекономічною діяльністю (ЗЕД).

Предмет навчальної дисципліни - зовнішньоекономічна діяльність підприємств в умовах формування ринкової моделі господарювання.

Питання для самоконтролю

1. Визначте зміст менеджменту ЗЕД.
2. Особливості застосування функціонального підходу у менеджменті ЗЕД.
3. Визначте особливості управління ЗЕД на підприємстві.
4. Охарактеризуйте мету і предмет дисципліни «Менеджмент ЗЕД».

Тема 2 Зовнішньоекономічна діяльність та її роль у розвитку національної економіки

Ключові поняття

Характеристика категорій зовнішньоекономічної сфери та їх взаємозв'язки. Функції зовнішньоекономічної діяльності. Напрями впливу зовнішньоекономічного чинника на національну економіку. Сутність поняття «зовнішньоекономічна діяльність», основні види і форми зовнішньоекономічної діяльності. Причини і передумови розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Поняття об'єктів та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Місце дисципліни в

системі загальноосвітніх і професійно орієнтованих дисциплін. Актуальність та практична спрямованість дисципліни, її структура і послідовність вивчення.

Термінологічний словник за темою

Зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами

Зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарювання України та іноземних суб'єктів господарювання, яка побудована на взаємовідносинах між ними, є сукупністю виробничо-господарських, організаційно-економічних та комерційних функцій, які забезпечують обмін продукцією в матеріально-речовій формі, та має місце як на території України, так і за її межами.

Зовнішньоекономічний комплекс країни - сукупність галузей, підгалузей, підприємств і організацій, що виробляють продукцію на експорт чи використовують імпортовану продукцію і здійснюють інші види ЗЕД.

Експорт товарів (робіт, послуг) - продаж і вивіз продукції за кордон для надання її у власність імпортера.

Імпорт товарів (робіт, послуг) – це купівля і ввіз товарів з іншої держави для подальшого використання на національній території.

Реекспорт товарів (робіт, послуг) – продаж і вивіз товарів, які не були переробленими на національній території і раніше імпортувалися.

Реімпорт товарів (робіт, послуг) – це ввіз товарів, які раніше були експортовані, але не піддавалися переробці за кордоном.

Транзит товарів - переміщення товарів, вироблених за межами України, через територію України без будь-якого використання цих товарів на зазначеній території.

Література: 1, 3, 5, 8, 14, 17.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть суб'єкти ЗЕД в Україні.
2. Охарактеризуйте основні принципи здійснення ЗЕД в Україні.
3. Як здійснюється облік учасників ЗЕД?
4. Дайте визначення зовнішньоекономічної діяльності.
5. Дайте визначення зовнішньоекономічного комплексу країни.

Тема 3 Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Ключові поняття

Сутність митного регулювання ЗЕД. Принципи митного регулювання. Митні органи України: завдання, принципи, структура. Види і методи здійснення митного контролю. Характеристика митних режимів: експорту, імпорту, транзиту, реекспорту, реімпорту, тимчасового ввезення (вивезення), переробки на митній території України, переробки поза межами митної території України, знищення і руйнування, магазину безмитної торгівлі,

митного складу, спеціальної митної зони, відмови на користь держави. Товарна номенклатура ЗЕД. Порядок митного оформлення товарів. Основні митні документи та специфіка їх оформлення. Плата за митне оформлення товарів. Декларування товарів: форми та процедури. Митна вартість та методи її визначення. Мета застосування правил інтерпретації міжнародних торговельних термінів «Інкотермс – 2010». Мито як інструмент економічного регулювання. Єдиний митний тариф. Види мита. Види митних ставок.

Термінологічний словник за темою

Вантажна митна декларація – письмова заява встановленої форми, що її подають митному органу і яка містить відомості про товари та транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон, про заявлений митний режим, а також іншу інформацію, потрібну для здійснення митного контролю, митного оформлення, митної статистики, нарахування податків і зборів.

Зона митного контролю – спеціально визначена на митному кордоні держави чи в іншому місці територія, в межах якої митниця здійснює митний контроль.

Митна вартість товару – сума, яку фактично сплачено або яка підлягає сплаті за товар на момент перетину митного кордону держави (тобто коли виконано всі належні формальності щодо ввезення товару в країну чи його вивезення з неї).

Митна застава – документ, що засвідчує взяття під заставу вантажів до того часу, поки власники цих вантажів не сплатять мита.

Митне оформлення товарів – сукупність дій (відповідних митних процедур), пов'язаних з пропуском у країну чи за її межі товарів, які переміщуються через митний кордон цієї країни.

Митне регулювання – регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та митних зборів, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України.

Митні процедури – здійснення контролю за дотриманням порядку переміщення товарів, їх огляд, оформлення документів, накладання митного забезпечення, перевірка правильності заповнення вантажних митних декларацій, нарахування сум, що підлягають сплаті, підготовка статистичних даних та інші дії, виконувані митними органами відповідно до законодавства у галузі митної справи.

Митний збір – вид митних платежів, що їх згідно з вантажною митною декларацією сплачують громадяни і суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності за роботу, виконану для них митними органами, зокрема за митне оформлення товарів, речей і предметів, транспортних засобів тощо, за їх перебування під митним контролем і надання послуг у сфері митної справи.

Митний Кодекс України – кодифікований законодавчий акт, який визначає засади організації та здійснення митної справи в Україні, регулює економічні, організаційні, правові, кадрові та соціальні аспекти діяльності митної служби України.

Митний режим – сукупність установлених митним законодавством правових положень, що визначають порядок переміщення через митний кордон

держави товарів та інших предметів і порядок застосування до них митних процедур залежно від мети переміщення.

Мито – державний грошовий збір (непрямий податок), що його справляють з юридичних і фізичних осіб у разі здійснення між ними або між ними та державою певних дій (перелік їх визначає законодавство).

Література: 1, 3, 5, 8, 9, 14, 17.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення митного тарифу, мита та митного збору?
2. Охарактеризуйте основні функції мита.
3. Які економічні функції виконує мито?
4. Які види мита можна виділити за об'єктом стягнення?
5. Які види мита можна виокремити залежно від розміру митних ставок?
6. У чому полягає сутність митного тарифу?
7. Який державний орган здійснює митний контроль в Україні?
8. Які митні платежі підлягають сплаті на митниці?
9. Для чого використовується вантажна митна декларація?

Тема 4 Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Ключові поняття

Нетарифні засоби регулювання, їх класифікація і характеристика. Механізм впливу нетарифних засобів регулювання на економіку країни. Інструменти нетарифного регулювання. Кількісні обмеження: ліцензування і квотування. Класифікація квот за напрямом дії та масштабом охоплення. Порівняльний аналіз ефективності застосування імпортного тарифу та імпоротної квоти. Перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню. Види та способи розподілу ліцензій. Механізм оформлення документів для отримання ліцензій. Фінансові засоби нетарифного регулювання: експортні кредити, експортні субсидії, Імпортні депозити. Антидемпінгові заходи, визначення демпінгової маржі та величини шкоди національним виробникам. Нарахування антидемпінгового та компенсаційного мита. Сертифікація, стандартизація, технічні бар'єри, вимоги щодо вмісту місцевих компонентів, вимоги щодо упакування та маркування товарів. Сутність політики державних закупівель.

Термінологічний словник за темою

Експортна субсидія – субсидія, що надається підприємствам за рахунок державного бюджету з метою стимулювання експорту.

Ембарго - накладання державою заборони (арешту) на ввезення іншими державами золота, чужою валюти, окремих товарів чи на їх вивезення з метою: здійснення економічного тиску на країну-імпортера чи країну-експортера; сприяння розвитку певної галузі вітчизняного виробництва; захисту певних монопольних інтересів; усунення воєнної, екологічної та іншої загрози; введення міжнародно-правових санкцій.

Квоти (контингенти) глобальні - квоти, що встановлюються по товару (товарах) без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується.

Квоти (контингенти) групові - квоти, що встановлюються по товару (товарах) з визначенням групи країн, куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується.

Квота експортна (імпортна) - граничний обсяг певної категорії товарів, який дозволено експортувати з території України (імпортувати на територію України) протягом встановленого строку та який визначається у натуральних чи вартісних одиницях.

Квоти (контингенти) індивідуальні - квоти, що встановлюються по товару (товарах) з визначенням конкретної країни, куди товар (товари) може експортуватись або з якої він (вони) може імпортуватись.

Ліцензія спеціальна - належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів.

Ліцензія відкрита (індивідуальна) - дозвіл на експорт (імпорт) товару протягом певного періоду часу (але не менше одного місяця) з визначенням його загального обсягу.

Ліцензія генеральна - відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції по певному товару (товарах) та/або з певною країною (групою країн) протягом періоду дії режиму ліцензування по цьому товару (товарах).

Ліцензія експортна (імпортна) - належним чином оформлене право на експорт (імпорт) протягом встановленого строку певних товарів або валютних коштів з метою інвестицій та кредитування.

Ліцензія разова (індивідуальна) - разовий дозвіл, що має іменний характер і видається для здійснення кожної окремої операції конкретним суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності на період не менший, ніж той, що є необхідним для здійснення експортної (імпортної) операції.

Ліцензування зовнішньоекономічних операцій - комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання дозволу на здійснення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності експорту (імпорту) товарів.

Література: 1, 3, 5, 8, 9, 11, 17.

Питання для самоконтролю

1. Наведіть класифікацію нетарифних засобів митного регулювання.
2. Що таке квотування? Які види квот діють в Україні?
3. Дайте визначення ліцензування. Поясніть різницю між генеральною, разовою та відкритою ліцензіями.
4. Що таке експортні субсидії? У чому полягає різниця між прямими та непрямыми субсидіями?
5. Наведіть можливі технічні бар'єри та поясніть, що таке «добровільне» обмеження експорту?

Тема 5 Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні

Ключові поняття

Сутність, основні принципи та інструменти валютного регулювання. Поняття валютної політики держави та її складові. Об'єкти та суб'єкти валютного регулювання. Валюта, валютний курс, валютні цінності.

Термінологічний словник за темою

Валютний курс – ціна однієї валюти, виражена в одиницях іншої валюти.

Валютне котирування – визначення валютного курсу на ґрунті обраних ринкових механізмів.

Валютний коридор – встановлювані державою межі коливання валютного курсу національної грошової одиниці до твердих валют провідних країн.

Конвертованість – валютно-фінансовий режим, що дає змогу під час зовнішньоекономічних операцій здійснювати більш чи менш вільний обмін (конверсію) національних грошових одиниць на іноземні.

Пряме котирування - вираження одиниці іноземної валюти в одиницях національної (наприклад, 1 дол. США = 5 грн.).

Непряме (зворотне) котирування – вираження одиниці національної валюти в одиницях іноземної валюти.

Крос – котирування – вираження одиниці однієї іноземної валюти в одиницях іншої іноземної валюти на території даної країни.

Конверсійні операції – угоди агентів валютного ринку з купівлі-продажу (конверсії) певних сум грошей однієї країни за валюту іншої країни за погодженим курсом на певну дату.

Резервна валюта – найбільш стабільна вільно конвертована валюта, в якій здійснюються міжнародні розрахунки та міжнародні кредити.

Термінові операції – угоди, при яких сторони домовляються про поставку обумовленої суми в майбутньому за курсом, який є фіксованим у момент їх укладання.

Форвардні операції – угоди, які документують відносини двох контрагентів про майбутню поставку валюти за раніше обумовленим курсом, що укладаються поза біржею. Форвардні угоди є обов'язковими для виконання на відміну від ф'ючерсів та опціонів.

Ф'ючерсні операції – угоди з купівлі-продажу в майбутньому за раніше обумовленим курсом, що укладаються на біржових ринках.

Опціонні операції – угоди, що дають право (але не зобов'язання) одному учаснику угоди купувати або продати відповідну кількість валюти за фіксованим курсом протягом визначеного часу, тоді як другий учасник за грошову премію зобов'язується за необхідністю забезпечити реалізацію цього права при продажу або купівлі валюти за договірною ціною.

Своп (swap) – операція, яка поєднує купівлю-продаж двох валют на умовах негайної поставки з одночасною контругодою на відповідний термін з тими самими валютами.

Література: 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 17.

Питання для самоконтролю

1. Якими нормативними документами регулюються валютні операції суб'єктів ЗЕД в Україні?
2. Дайте визначення валюти, валютного курсу, валютного ринку.
3. Назвіть відомі Вам види валютних курсів?
4. Які існують групи валютних операцій?
5. Як можна класифікувати валютні операції суб'єктів ЗЕД?
6. Які існують рівні валютного регулювання?
7. Назвіть суб'єктів валютного регулювання в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ Й УПРАВЛІННЯ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВА

Тема 6 Форми виходу підприємств на зовнішні ринки

Ключові поняття

Передумови і мотивація виходу підприємств на зовнішні ринки. Пошук та вибір партнера. Класифікація і характеристика форм виходу на зовнішні ринки. Критерії вибору форм виходу підприємств на зовнішні ринки. Прямий і непрямий експорт. Спільне підприємництво та пряме іноземне інвестування як форми виходу підприємства на зовнішні ринки. Умови функціонування підприємств на зовнішніх ринках. Вивчення й аналіз умов ринку. Дослідження потенційних можливостей фірми при виході на зовнішні ринки. Способи встановлення контактів з потенційним партнером.

Термінологічний словник за темою

Конкурентоспроможність товару – порівняльна характеристика товару, яка містить комплексну оцінку сукупних його якостей по відношенню до вимог ринку.

Кон'юнктура світового ринку – економічна ситуація на світовому ринку на певний період часу.

Маркетинг – це комплексна система організації виробництва і збуту продукції, орієнтована на задоволення конкретних споживачів й одержання прибутку на основі дослідження і прогнозування товарного ринку.

Міжнародна стратегія фірми – поведінка фірми, що забезпечує досягнення певної мети при встановлених можливостях в означений термін часу.

Міжнародний маркетинг – діяльність суб'єктів ЗЕД, що спрямована на вивчення ринку, вплив на споживчий попит з метою задоволення взаємних потреб шляхом обміну, розширення збуту товарів, що виробляються ними.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 15, 17, 18.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте зміст і мету маркетингу в ЗЕД.
2. Визначте особливості, значення і задачі маркетингу в ЗЕД.
3. Що виступає інформаційною базою маркетингових досліджень зовнішнього ринку?
4. Охарактеризуйте структуру маркетингових досліджень на зовнішньому ринку.

Тема 7 Ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності підприємства

Ключові поняття

Зовнішньоторговельна ціна: сутність поняття, функції, класифікація зовнішньоторговельних цін. Цінова політика підприємства, обґрунтування зовнішньоторговельних цін. Основні фактори ціноутворення в ЗЕД. Принципи визначення світових цін. Трансфертні ціни: сутність, функції. Особливості трансфертного ціноутворення. Ціноутворення в електронній торгівлі. Специфіка формування цін на сировинні товари, готові вироби. Етапи формування контрактної ціни. Рівень ціни, базис ціни, одиниця виміру ціни. Спосіб фіксації ціни. Цінові знижки і надбавки.

Термінологічний словник за темою

Ціни з наступною фіксацією – ціна, не обговорюється в момент підписання контракту, проте в договорі регламентується порядок їх обчислення до моменту платежу.

Рухлива ціна – ціна, яка не фіксується в момент підписання контракту, а надалі може бути переглянута в залежності від зміни ринкових цін.

Гнучка ціна – ціна, яка фіксується в момент підписання контракту й коректується у випадку зміни витрат виробництва в період виконання контракту. При використанні гнучкої ціни обговорюється її структура, вказується джерело, на основі якого можна говорити про зміни витрат виробництва.

Питання для самоконтролю

1. Визначте сутність зовнішньоекономічних цін.
2. Назвіть основні фактори ціноутворення у ЗЕД.
3. Визначте особливості трансферного ціноутворення.
4. Як визначають рівень цін?
5. Назвіть основні способи фіксації ціни у контракті.

Тема 8 Структура і зміст зовнішньоекономічних контрактів

Ключові поняття

Умови контракту: обов'язкові та додаткові. Зміст і характеристика основних умов контракту. Преамбула. Предмет контракту. Кількість та якість товару в контракті. Базисні умови поставки. Термін і дата постачання.

Пакування і маркування. Валютні та фінансові умови зовнішньоекономічних контрактів. Валюта ціни і валюта платежу. Умови перерахунку валюти ціни у валюту платежу. Гарантії на технічне обслуговування. Порядок приймання товару. Рекламациї і санкції. Арбітраж. Форс-мажорні обставини. Інші умови.

Термінологічний словник за темою

Аукціонна ціна – світова ціна, яка встановлюється на міжнародних аукціонах.

Валютне застереження – умова у міжнародній торговій, кредитній чи іншій угоді, що передбачає перегляд суми платежу пропорційно до зміни курсу валюти з метою страхування експортера або кредитора від ризику знецінення валюти.

Експортна ціна - ціна, за якою фактично оплачують або мають оплатити товар, що продається до країни імпорту з країни експорту.

Зовнішньоекономічний договір (контракт) - матеріально оформлена угода двох чи більше суб'єктів ЗЕД та їх іноземних контрагентів, яка спрямована на встановлення, зміну чи припинення їхніх взаємних прав і обов'язків у ЗЕД.

Зовнішньоекономічна операція – комплекс дій контрагентів різних країн з підготовки, укладання і виконання торгової, інвестиційної чи іншої угоди економічного характеру.

Індикативні ціни – ціни, що розробляються Міністерством економічного розвитку і торгівлі України на підставі інформації, яка одержується від митних, фінансових, статистичних державних органів, банківських та інших установ й організацій.

ІНКОТЕРМС – збірник уніфікованих міжнародних торгових термінів з тлумаченнями.

Інфляційне застереження – застереження в контрактах, угодах, договорах, яке передбачає перегляд, зміну суми оплати у разі інфляційного зростання цін.

Контрактна ціна – ціна, зафіксована в контракті на момент його укладання, чи впродовж чинності контракту, чи до моменту виконання контракту.

Момент здійснення експортного (імпортного) контракту - момент, на який здійснено всі обов'язки за зазначеним контрактом, включаючи оформлення векселів (тратт) або укладення кредитних угод.

Оферта – письмова пропозиція продавця покупцю про продаж товарів на визначених умовах.

Світова ціна – грошове вираження міжнародної ціни виробництва, що складається на світовому ринку.

Цінове застереження – зафіксоване в контракті перенесення на покупця ризику від збільшення витрат на виробництво товару або зростання ринкової ціни на товар, що постачається.

Література: 3, 4, 5, 8, 9, 11, 17.

Питання для самоконтролю

1. Що визначає зміст зовнішньоторговельного контракту?
2. Яке значення в договорі купівлі-продажу належить місцю виконання останнього?
3. Які умови визначають найефективніший експорт товару?
4. Окресліть коло можливостей використання типових контрактів.
5. Назвіть основні види оферт.

Тема 9 Економічний аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Ключові поняття

Економічний аналіз у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Аналіз виконання зобов'язань з експортно-імпортних операцій. Аналіз динаміки зовнішньоекономічної діяльності. Аналіз раціональності використання коштів у зовнішній торгівлі: оборотність оборотних коштів у зовнішньоторговельних операціях, аналіз обороту коштів у товарах, аналіз обороту коштів у розрахунках, аналіз накладних витрат при експорті та імпорті товарів. Методологічні підходи до визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Система показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Оцінка економічної ефективності. Оцінка валютної ефективності експорту і імпорту. Вплив зовнішньоекономічної діяльності підприємства на його фінансові результати.

Термінологічний словник за темою

Бюджетна ефективність експорту – відношення експортної вартості товару до його вартості у внутрішніх відкритих цінах з урахуванням витрат на транспортування цього товару до кордону.

Бюджетна ефективність імпорту – відношення вартості імпортованого товару за цінами реалізації вітчизняному споживачеві до його імпортної вартості.

Валютний виторг - валюта, насамперед вільно конвертована, одержана від продажу за кордон товарів, послуг, цінних паперів, виконання робіт в інших країнах, надання міжнародних кредитів, а також реалізації товарів (робіт, послуг) усередині країни за чужоземну валюту.

Валютна ефективність – відносний показник, що характеризує відношення валютного виторгу до валютних витрат і використовується для оцінювання результатів зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Валютна самоокупність – принцип зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що передбачає покриття їхніх валютних витрат за рахунок власних валютних доходів.

Економічний ефект зовнішньої торгівлі – вартісна оцінка різниці між сукупними витратами на виробництво власними силами продукції, отримуваної за імпортом, і сукупними витратами виробництва експортованої продукції.

Показник умов експорту – індекс середніх цін експорту.

Показник умов імпорту – індекс середніх цін імпорту.

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 16, 18, 20, 21.

Питання для самоконтролю

1. За якими критеріями визначається ефективність ЗЕД підприємства?
2. На які групи поділяться показники ефективності ЗЕД підприємства?
3. Що визначають показники ефекту ЗЕД підприємства?
4. Що визначають показники ефективності ЗЕД підприємства?
5. Охарактеризуйте методику аналізу ефективності використання оборотних коштів при експортних операціях?
6. У чому полягає сутність показника валютної ефективності експорту й валютної ефективності імпорту?

Тема 10 Транспортне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності

Ключові поняття

Способи транспортного страхування. Сутність та система регулювання міжнародних перевезень. Правове регулювання міжнародних перевезень, його види. Організація міжнародних перевезень. Фактори, що впливають на вибір виду транспорту та показники ефективності транспортного обслуговування підприємств. Особливості міжнародних перевезень різними видами транспорту: морським, залізничним, автомобільним, авіаційним, трубопровідним та змішаними видами транспорту. Товарно-транспортна документація. Формування ціни на транспортні послуги. Експедиторське обслуговування міжнародних перевезень. Міжнародні транспортні коридори. Формування тарифів на перевезення різними видами транспорту.

Термінологічний словник за темою

Авіавантажна накладна – документ, який виписується вантажовідправником або від його імені та підтверджує наявність договору про перевезення вантажів авіалініями перевізника.

Докова розписка – документ, що видається управлінням порту й свідчить про прийняття товару для відправки або розміщення на портовий склад.

Залізнична накладна (накладна міжнародного сполучення) – документ, який використовується при міжнародних залізничних вантажних перевезеннях, є документальним оформленням договору перевезення між вантажовідправником й адміністрацією залізниці.

Коносомент – поширений у зовнішній торгівлі документ, що містить умови договору морського перевезення вантажу.

Лінійне судноплавство – форма транспортних послуг, яка забезпечує регулярні перевезення між зазначеними портами генеральних вантажів відповідно до розкладу руху.

Трампове судноплавство – нерегулярні рейси морських суден без чіткого розкладу, які здійснюються на основі угоди між судновласником і суб'єктом ЗЕД.

Транзит – перевезення (переміщення) транспортними засобами вантажів, товарів, пасажирів, пошти тощо не безпосередньо від одного пункту до іншого,

а через проміжні станції, дільниці, аеропорти як усередині країни, так і в міжнародних сполученнях.

Транспортне забезпечення – переміщення товарів між двома або більше країнами світового господарства.

Фрахт – плата за транспортування вантажів чи пасажирів морським, повітряним, залізничним або автомобільним транспортом, а також за використання (наймання) судна чи іншого транспортного засобу для таких перевезень.

Чартер – особливий комерційний договір між судновласником (власником літака) та замовником на оренду всього судна (літака) чи його частини на певний рейс або термін.

Література: 3, 4, 5, 8, 9, 11, 14, 17.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність базисних умов поставок товару?
2. Як розподіляються зобов'язання між продавцем і покупцем під час поставок товару на умовах Інкотермс у групах Е, F, С і D?
3. Охарактеризуйте базові умови постачання (СІФ і ФОБ): інтереси експортера й імпортера з погляду страхування.
4. Які основні чинники впливають на вибір виду транспорту при міжнародних перевезеннях?
5. Наведіть класифікацію транспортних перевезень у зовнішньоекономічній діяльності за різними ознаками.
6. Охарактеризуйте відмінності між трамповим і лінійним судноплавством?
7. Які транспортні документи необхідні для перевезення вантажів залізничним, автомобільним та авіаційним транспортом?

Тема 11 Міжнародні розрахунки

Ключові поняття

Міжнародні розрахунки, валютні застереження контракту, метод хеджування, авансовий платіж, платіжне доручення, вексель, індосамент, акредитив, інкасо, чек, вексель.

Термінологічний словник за темою

Акредитив – грошовий документ, за яким одна кредитна установа (банк) згідно з заявою клієнта доручає іншій здійснити за рахунок спеціально заброньованих для цього коштів оплату товарно-транспортних документів за відвантажені товари чи надані послуги або виплатити пред'явникові певну суму грошей.

Акцепт - згода на оплату або гарантування оплати платіжних документів.

Банківський переказ – доручення одного банку другому виплатити отримувачу переказу певну суму грошових коштів.

Баланс міжнародних розрахунків – співвідношення грошових вимог і зобов'язань, надходжень і платежів однієї країни щодо інших країн.

Вексель – цінний папір строго установленної форми, що дає безперечне право її власнику (векселедержателю) вимагати з боржника сплати певної грошової суми.

Інкасо – банківська розрахункова операція, за допомогою якої банк за дорученням свого клієнта отримує на підставі розрахункових документів гроші, перераховані клієнтові за відвантажені товарно-матеріальні цінності чи надані послуги, і зараховує ці кошти на банківський рахунок клієнта.

Міжнародні розрахунки – це платежі по грошових вимогах і зобов'язаннях, що виникають у зв'язку з економічними, політичними і культурними відносинами між юридичними особами і громадянами різних країн.

Чек – документ, що містить безумовний наказ власника поточного рахунка банку про виплату зазначеної в рахунку суми визначеному пред'явнику чи особі.

Література: 3, 4, 5, 8, 9, 11, 14, 17.

Питання для самоконтролю

1. Які засоби платежу використовуються в зовнішній торгівлі?
2. У яких формах здійснюється авансовий платіж?
3. Які переваги чека як засобу платежу при здійсненні зовнішньоекономічних операцій?
4. Які види акредитивів використовуються в зовнішній торгівлі?
5. Охарактеризуйте особливості інкасової форми розрахунків?

Тема 12 Управління діяльністю спільних підприємств (СП)

Ключові поняття

СП як суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності. Особливості управління СП. Органи управління СП. Вищий орган управління – зібрання учасників спільних підприємств, їх повноваження. Правління. Дирекція як виконавчий орган, її структура і функції. Генеральний директор. Формування стилю керівника. Порядок прийняття рішень. Ревізійна комісія як контролюючий орган, зміст її діяльності. Порядок управління філіями СП.

Термінологічний словник за темою

Інвестиційний клімат – сукупність політичних, соціальних та економічних чинників, які бере до уваги чужоземний інвестор, приймаючи рішення про здійснення інвестицій.

Іноземні інвестиції - всі види майнових та інтелектуальних цінностей, щокладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в результаті чого утворюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект.

Іноземна кваліфікаційна інвестиція – інвестиція в розмірі, не меншому ніж 10 % статутного капіталу підприємства, внесена іноземним інвестором.

Іноземні суб'єкти господарської діяльності - суб'єкти господарської діяльності, що мають постійне місцезнаходження або постійне місце проживання за межами України.

Концесія – оренда іноземним інвестором господарських об'єктів.

Підприємство з іноземними інвестиціями – підприємства, організації, у статутному фонді яких частка іноземних інвестицій складає не менше 10 % (тобто мають кваліфікаційну іноземну інвестицію).

Література: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняттю «іноземна інвестиція».
2. Які класифікації міжнародних інвестицій існують?
3. Назвіть законодавчі форми створення ПП в Україні.
4. Дайте визначення кваліфікаційній інвестиції?
5. Як відбувається процедура державної реєстрації ПП?
6. Як відбувається процедура митного оформлення майна, яке ввозить в якості внеску в статутний фонд ПП?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства

1. Аналіз виконання зобов'язань з експортних операцій

Проаналізувати експортну діяльність підприємства за два роки. Дані для розрахунку подані в таблицях 1.1, 1.2.

Дані для розрахунку за своїм варіантом доцільно представити у вигляді таблиці 1.3. Результати аналізу зводять в таблиці (табл. 1.4, 1.5), а також подають у вигляді схем (приклад – рис. 1.1 і 1.2).

Проаналізувати:

- 1) виконання зобов'язань за контрактом в кожному році;
- 2) динаміку експорту продукції підприємства в 2012 р у порівнянні з 2011 р.

Таблиця 1.1 – Дані для аналізу 2011 р.

		Відповідно до контракту									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Багетні заготовки	Кількість, шт	1000	2000	3000	1000	3000	2000	1000	2000	1000	3000
	Ціна, дол	55	50	50	50	55	40	45	45	40	50
	Вартість контракту, дол	55000	100000	150000	50000	165000	80000	45000	9000	40000	15000

Продовження

		Відповідно до контракту									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Букові пилотеріали	Кількість, шт	250	200	250	200	150	200	250	300	250	250
	Ціна, дол	60	55	55	60	60	60	50	50	55	60
	Вартість контракту , дол	15000	11000 0	13750	12000	9000	12000	12500	15000	13755	15000
Фактичні результати											
Багетні заготовки	Кількість, шт	934	1840	2742	982	2880	1854	994	1910	910	1618
	Ціна, дол	53	48	46	48	53	40	42	44	40	48
	Вартість контракту , дол	49502	88320	126132	47136	152640	74160	41748	84040	36400	77669
Букові пилотеріали	Кількість, шт	180	140	90	160	100	120	220	280	250	220
	Ціна, дол	58	58	55	62	60	62	52	54	54	64
	Вартість контракту , дол	10440	8120	4950	9920	6000	7440	11440	15120	13500	14080

Таблиця 1.2 – Дані для аналізу 2012 р.

		Відповідно до контракту									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Багетні заготовки	Кількість, шт	1500	2200	2800	1200	3200	1500	1200	2500	1200	3100
	Ціна, дол	53	55	52	55	55	50	48	50	45	60
	Вартість контрак ту, дол	79500	121000	145600	66000	176000	75000	57600	125000	54000	186000
Букові пилотеріали	Кількість, шт	200	250	280	200	150	210	280	250	220	300
	Ціна, дол	62	60	60	58	65	60	50	55	50	65
	Вартість контракту, дол	12400	15000	16800	11600	9750	12600	14000	13750	11000	19500

		Відповідно до контракту									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Фактичні результати											
Багетні заготовки	Кількість, шт	1200	2200	2500	1200	3100	900	1150	2400	1200	3000
	Ціна, дол	50	53	50	58	55	64	50	50	50	60
	Вартість контракту, дол	60000	116600	125000	69600	170500	57600	57500	120000	60000	180000
Букові пиломатеріали	Кількість, шт	180	240	250	180	150	210	250	250	210	300
	Ціна, дол	50	53	50	58	55	64	50	60	55	68
	Вартість контракту, дол	10800	13200	15000	9720	9000	13020	13750	15000	11550	20400

Таблиця 1.3 – Дані для аналізу (варіант ____)

Назва продукції	За контрактом			Фактичні	
	Кількість, м ³	Ціна, евро		Кількість, м ³	Ціна, евро
Багетні заготовки					
Букові пиломатеріали					

Таблиця 1.4 – Виконання контрактних зобов'язань з експорту

Коефіцієнт	2011 р.	2012р.
Коефіцієнт виконання зобов'язань за вартістю		
Коефіцієнт виконання зобов'язань за фізичним обсягом		
Коефіцієнт виконання зобов'язань за ціною		

Таблиця 1.5 – Показники динаміки експорту

Індекс	Значення	
	контрактні	фактичні
Індекс вартості		
Індекс фізичного обсягу		
Індекс цін		
Індекс кількісної структури		
Індекс кількості		

Методика розрахунку

Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства виконують в наступній послідовності:

- 1) виконання зобов'язань по товарах і товарних групах;
- 2) виконання зобов'язання по країнах за експортом (імпортом);
- 3) виконання зобов'язань по країнах близького зарубіжжя;
- 4) узагальнення результатів.

Аналіз виконують для оцінки таких напрямків діяльності:

- 1) виконання зобов'язань за експортними й імпортними операціями;
- 2) динаміка експорту-імпорту підприємства;
- 3) якість і конкурентоспроможність експортних та імпортних товарів;
- 4) імпорт та експорт, які здійснюються на умовах комерційного кредиту;
- 5) аналіз використання коштів у зовнішньоекономічній діяльності.

Аналіз виконання зобов'язань за експортними й імпортними операціями відображає:

- кількість і загальну суму підписаних угод;
- кількість, вид і загальну суму контрактів, що були прострочені у виконанні;
- причини недовиконання і прострочення контрактів.

Основними показниками, що характеризують виконання зобов'язань за експортними й імпортними операціями, є:

- коефіцієнт виконання зобов'язань за вартістю:

$$K^{\text{стоим.}} = \frac{\sum_{i=1}^n Q_{i\phi} * P_{i\phi}}{\sum_{i=1}^n Q_{in} * P_{in}}, \quad (1.1)$$

де $P_{i\phi}$ і $Q_{i\phi}$ – фактичні ціни і кількість товару і;

P_{in} і Q_{in} – планові ціни і кількість товарів і;

n – кількість товарів.

- коефіцієнт виконання зобов'язань за фізичним обсягом :

$$K^{\text{физ.об.}} = \frac{\sum_{i=1}^n Q_{i\phi} * P_{in}}{\sum_{i=1}^n Q_{in} * P_{in}}, \quad (1.2)$$

де $Q_{i\phi}$ – фактична кількість експорту;

P_{in} і Q_{in} – планові ціни і кількість товарів і;

n – кількість товарів;

- коефіцієнт виконання зобов'язань за ціною:

$$K_{цена} = \frac{\sum_{i=1}^n Q_{i\phi} * P_{i\phi}}{\sum_{i=1}^n Q_{i\phi} * P_{in}}, \quad (1.3)$$

де $P_{i\phi}$ і $Q_{i\phi}$ – фактичні ціни і кількість товару і;
 P_{in} – планова ціна товару;
 n – кількість товару.

Для більш повної характеристики діяльності підприємства на зовнішньому ринку експорт (імпорт) товарів за період, що аналізується, порівнюють з експортом (імпортом) за попередній період, а також проводять аналіз в динаміці. Для цього по кожній групі товарів розраховують:

- індекс вартості ($I_{стоим.}$)

$$I_{стоим} = \frac{\sum_{i=1}^n Q_{li} * P_{il}}{\sum_{i=1}^n Q_{io} * P_{io}}, \quad (1.4)$$

де P_{il} і Q_{il} – ціна і кількість товарів у розглядуваному періоді;
 P_{io} і Q_{io} – ціна і кількість в базовому періоді;
 n – кількість товарів.

Зміни вартості експорту (імпорту) можуть бути викликані багатьма факторами, але реально можна простежити зміни в ціні й фізичному обсязі:

- індекс цін ($I_{цена}$):

$$I_{цена} = \frac{\sum_{i=1}^n Q_{li} * P_{il}}{\sum_{i=1}^n Q_{il} * P_{io}} ; \quad (1.5)$$

- індекс фізичного обсягу ($I_{физ.об.}$):

$$I_{физ.об} = \frac{\sum_{i=1}^n Q_{li} * P_{io}}{\sum_{i=1}^n Q_{io} * P_{io}} . \quad (1.6)$$

Зміни фізичного обсягу обумовлюються сукупними змінами кількості і кількісної структури. Індекс фізичного обсягу являє собою сукупність індексу кількості й кількісної структури. Вплив кожного з них розраховують окремо.

- індекс кількості ($I_{кол.}$):

$$I_{кол.} = \frac{\sum_{i=1}^n Q_{li}}{\sum_{i=1}^n Q_{io}}, \quad (1.7)$$

де Q_{io} – кількість товарів у базовому періоді;
 Q_{li} – кількість товарів у періоді, що аналізується;
 n – кількість товарів.

Для однорідних товарних груп розраховують індекс кількісної структури ($I_{структ.}$):

$$I_{структ.} = \frac{\sum_{i=1}^n Q_{li} * \overline{P_{io}}}{\sum_{i=1}^n Q_{il} * \overline{P_{io}}}, \quad (1.8)$$

де $\overline{P_{io}}$ - середня ціна товару і в базовому періоді.

Середня ціна $\overline{P_{io}}$:

$$\overline{P_{io}} = \frac{\sum_{i=1}^n Q_{io} * P_{io}}{\sum_{i=1}^n Q_{io}}. \quad (1.9)$$

Якщо індекс кількісної структури більше одиниці, це свідчить, що в межах товарної групи збільшилася частина більш дорогих товарів за рахунок більш дешевих товарів. При збільшенні кількості реалізації більш дешевих товарів за рахунок більш дорогих індекс структури менше одиниці.

Приклад

Дані розрахунку подано в таблицях 1.6, 1.7.

Таблиця 1.6 – Виконання контрактних зобов'язань з експорту

Коефіцієнт	2011 р.	2012 р.
Коефіцієнт виконання зобов'язань за вартістю	0,97	1,01
Коефіцієнт виконання зобов'язань за фізичним обсягом	1,23	1,03
Коефіцієнт виконання зобов'язань за ціною	0,86	0,98

Таблиця 1.7 – Показники динаміки експорту

Індекс	Значення	
	контрактні	фактичні
Індекс вартості	1,24	1,02
Індекс фізичного обсягу	1,1	0,94
Індекс цін	0,98	1,11
Індекс кількісної структури	1,12	0,87
Індекс кількості	1,08	1,02

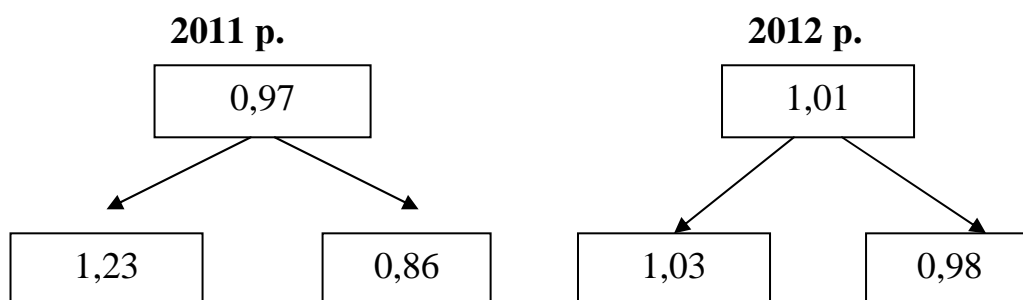

Рисунок 1.1 – Коефіцієнти виконання зобов’язань за експортними поставками

Таким чином, у 2011 р. підприємство недовиконало свої експортні зобов’язання в основному за рахунок недовиконання зобов’язань за ціною.

У 2012 р. підприємство перевиконало свої зобов’язання за експортними поставками за рахунок перевиконання зобов’язань за фізичним обсягом, незважаючи на недовиконання зобов’язань за ціною.

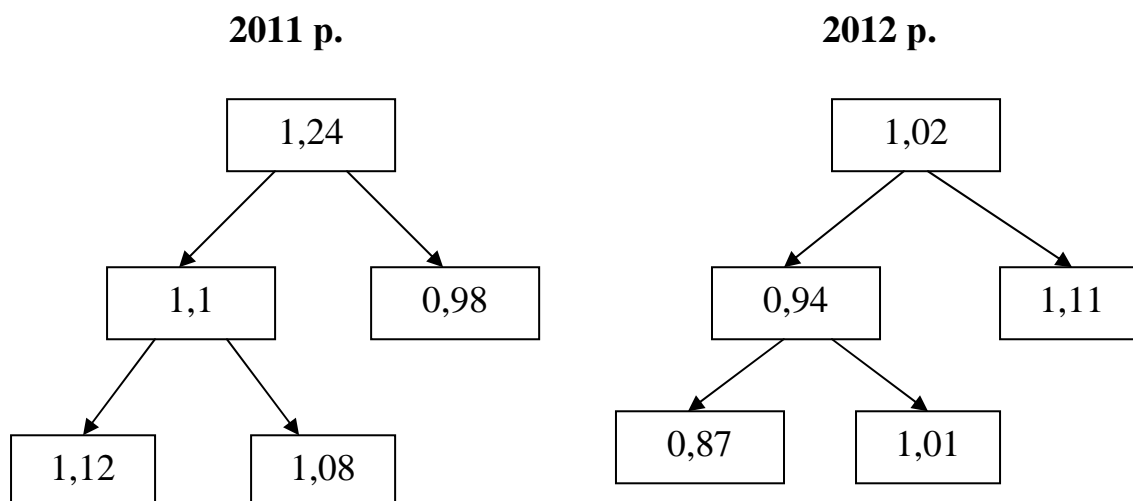

Рисунок 1.2 – Індеси виконання експортних зобов’язань

2 Аналіз економічної ефективності експортних операцій

Проаналізувати експортну ефективність діяльності підприємства. Дані для аналізу подано в таблицях.

Валютний курс НБУ в 2011р. в середньому склав 10,21 грн /дол США, в 2012 р. – 11,32 грн /дол США.

Аналіз ефективності експортних операцій:

1) валютна ефективність експорту по окремих видах та інтегральна оцінка в цілому по підприємству, дол. США / грн.;

2) економічна ефективність експорту по окремих видах та інтегральна оцінка в цілому по підприємству, дол. США / грн.;

3) ефективність реалізації експортної продукції на внутрішньому ринку по окремих видах та інтегральна оцінка в цілому по підприємству, грн./грн.;

4) економічний ефект експорту по окремих видах та інтегральна оцінка в цілому по підприємству , грн.

Таблиця 2.1 – Дані для аналізу 2011 р

		Експорт									
		варіант									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Багетні заготовки	Кількість, шт	1000	2000	3000	1000	3000	2000	1000	2000	1000	3000
	Ціна, дол. США	55	50	50	50	55	40	45	45	40	50
	Ціна, грн	255	252	250	254	254	210	212	210	200	260
	Собівартість, грн	200	198	200	196	196	172	172	168	168	196
	Вартість контракту, дол США	59502	98320	156132	47180	152640	84160	43748	88040	36400	117669
Букові пиломатеріали	Кількість	250	200	250	200	150	200	250	300	250	250
	Ціна, дол. США	60	55	55	60	60	60	50	50	55	60
	Ціна, грн.	300	255	255	300	300	302	254	250	254	310
	Собівартість, грн	228	198	196	246	238	248	196	196	192	248
	Вартість контракту, дол США	11440	10120	14950	10920	6800	13440	11440	15620	16500	14080
Внутрішній ринок											
Багетні заготовки	Собівартість, грн	160	160	162	160	168	160	152	160	150	150
	Ціна, грн	252	255	246	248	242	230	230	232	220	240
Букові пиломатеріали	Собівартість, грн	158	162	160	162	162	165	148	146	146	164
	Ціна, грн	210	210	208	220	220	215	206	210	210	210

Таблиця 2.2 – Дані для аналізу 2012 р

		Експорт									
		варіант									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Багетні заготовки	Кількість, шт	1500	2200	2800	1200	3200	1500	1200	2500	1200	3100
	Ціна, дол. США	53	55	52	55	55	50	48	50	45	60
	Ціна, грн	265	272	268	262	260	256	244	246	238	274
	Собівартість, грн	182	184	178	168	185	180	162	174	168	162
	Вартість контракту, дол США	68000	116600	125000	69600	170500	57600	57500	120000	60000	180000
Букові пиломатеріали	Кількість	200	250	280	200	150	210	280	250	220	300
	Ціна, дол. США	62	60	60	58	65	60	50	55	50	65
	Ціна, грн	262	258	256	262	270	260	242	244	244	256
	Собівартість, грн	180	176	178	180	180	182	162	158	158	178
	Вартість контракту, дол США	12800	13200	15000	9720	9000	13020	13750	15000	11550	20400
Внутрішній ринок											
Багетні заготовки	Собівартість, грн	165	165	162	162	168	168	152	160	150	150
	Ціна, грн	252	255	246	248	242	230	230	232	220	240
Букові пиломатеріали	Собівартість, грн	160	162	160	160	162	160	148	146	146	164
	Ціна, грн	210	210	208	220	220	215	206	210	210	220

Таблиця 2.3 – Валютна ефективність експорту, дол США /грн

Продукція	2011р.	2012 р.
Багетні заготовки		
Букові пиломатеріали		
Інтегральний показник		

Таблиця 2.4 – Економічна ефективність експорту, грн /грн

Продукція	2011 р.	2012 р.
Багетні заготовки		
Букові пиломатеріали		
Інтегральний показник		

Таблиця 2.5 – Економічний ефект експорту, грн.

Продукція	2011 р.	2012 р.
Багетні заготовки		
Букові пиломатеріали		
Інтегральний показник		

Таблиця 2.6 – Ефективність реалізації експортної продукції на внутрішньому ринку, грн /грн

Продукція	2011 р.	2012 р.
Багетні заготовки		
Букові пиломатеріали		
Інтегральний показник		

Методика розрахунку

Економічною характеристикою будь – якої операції в ЗЕД є валютна ефективність, що визначається за експортним та імпортом еквівалентам.

Експортний еквівалент – набір товарів і послуг, що експортуються з метою отримання валюти.

Імпортний еквівалент – набір товарів і послуг, які імпортують за отриману від експорту валюту.

Валютна ефективність експорту:

$$E_{\text{есп.}}^{\text{вал.}} = \frac{\sum_{i=1}^m C_{\text{екс.}i}^{\text{ед.}} * Q_{\text{екс.}i}}{\sum_{i=1}^m Z_{\text{екс.}i}^{\text{ед.}} * Q_{\text{екс.}i}}, \quad (2.1)$$

де $C_{\text{екс.}i}^{\text{ед.}}$ – валютна ціна і-го експортного товару, валюта од./од.;

$Q_{\text{екс.}i}$ – обсяг експорту і-го товару або послуги, натур. од.;

$Z_{\text{екс.}i}^{\text{ед.}}$ – витрати на виробництво т реалізацію продукції одиниці і-го товару або послуги;

m – кількість експортних товарів, що реалізуються.

Коефіцієнт, що характеризує валютну ефективність, не відповідає на запитання про вигідність тієї чи іншої операції. Для цієї оцінки його треба порівняти з відповідною базою. У випадку конвертованої валюти (наприклад, гривні) базовим показником є валютний курс. Для оцінки валютної ефективності експортних операцій використовують обернений валютний курс валют, для оцінки імпортичних – прямий курс.

Якщо показник валютної ефективності більше оберненого валютного курсу, то дані операції є валютно ефективними.

Показник економічної ефективності реалізації експортних товарів розраховують як відношення нетто виторгу в іноземній валюті за реалізований товар до його собівартості в гривнях:

$$E_{\text{екон}}^{\text{екс}} = \frac{B_{\text{нетто}}}{Z_{\text{екс}}} . \quad (2.2)$$

де $E_{\text{екон}}^{\text{екс}}$ - економічної ефективності реалізації експортних товарів;

$B_{\text{нетто}}$ - нетто виторгу в іноземній валюті за реалізований товар, який перераховано в гривні за офіційним валютним курсом на момент проведення аналізу;

$Z_{\text{екс}}$ - повна собівартість експортної продукції, грн.

Даний коефіцієнт характеризує суму інвалютного доходу від реалізації експортних товарів, що приходить на кожну гривню витрат.

Звітні показники економічної ефективності доцільно порівняти з аналогічними за певний період, що дає можливість визначити, як змінюється економічна ефективність реалізації експортних товарів у звітному періоді в порівнянні з минулим.

Показник економічної ефективності реалізації експортних товарів необхідно порівняти з **економічною ефективністю реалізації експортних товарів на внутрішньому ринку:**

$$E_{\text{вн.ринок}}^{\text{екс.}} = \frac{Q_{\text{екс}} * C_{\text{вн.ринок}}}{Z_{\text{проізв}}} . \quad (2.3)$$

де $Q_{\text{екс}}$ - обсяг експорту в натуральному вираженні, од.;

$C_{\text{вн.ринок}}$ - ціна продукції аналогічно експортній на внутрішньому ринку, грн;

$Z_{\text{проізв}}$ - затрати на виробництво всієї партії експортної продукції, грн.

Показник ефекту експорту характеризує діяльність підприємства і розраховується як різниця між обсягом випуску продукції на експорт і затратами на її виробництво:

$$E_{\text{екс.}}^{\text{еф.}} = B_{\text{нетто}} * K_{\text{ві}} - Z_{\text{заг}} , \quad (2.4)$$

де $B_{\text{нетто}}$ - валютний виторг від реалізації експортної продукції, валюта;

$K_{\text{ві}}$ - коефіцієнт, який враховує вплив валют;

$Z_{\text{заг}}$ - загальні витрати на виробництво експортної продукції, грн;

В роботі $K_{\text{ві}}$ приймається 11,23 грн/дол.

Перелік джерел

1. Про зовнішньоекономічну діяльність [Текст]: закон України від 16.04.91 р. № 959-ХП11/ Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №29. – Ст. 377.
2. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс]: закон України від 19 червня 2003 р. № 964 – IV// [Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/964-15](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/964-15)
3. Дідківський, М.І. Зовнішньо-економічна діяльність підприємства [Текст]: навч. посіб. / М. І. Дідківський. – К. : Знання, 2006. – 463 с.
4. Рогожин, В.Д. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності [Текст]: навч. посіб./ В. Д. Рогожин, Л. В. Базалієва. – Х.: ХНЕУ, 2006. – 196 с.
5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств [Текст] : підручник / І. В. Багрова, Н. І. Редіна, В. Є. Власюк, О. О. Гетьман за ред. І.В. Багрової. – К.: ЦНЛ, 2004. – 580 с.
6. Вітлінський, В.В. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності [Текст]: навч. посіб. / В. В. Вітлінський, Л. Л. Маханець. – К.: КНЕУ, 2008. – 432 с.
7. Васильківський, Д. М. Конкуренція в міжнародному бізнесі [Текст]: конспект лекцій / Д. М. Васильківський, О. Ф. Яременко. – Хмельницький: ХНУ, 2007. – 83 с.
8. Козак, Ю. Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств [Текст]: кредитно – модульний курс. Навч. посіб. / Ю.Г. Козак. – К.: ЦНЛ., 2010. – 286 с.
9. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності [Текст]: навч. посіб. / О. П. Гребельник. – К.,ЦНЛ. – 2008. – 384 с.
10. Облік зовнішньо-економічної діяльності [Текст]: навч. посіб. / М. Ф. Огійчук, В. Г. Шандурська, М. І. Беленкова [та ін.]. – К.: Алерта, 2009. – 332 с.
11. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності [Текст]: підручник. / за ред. О. А. Кириченка. — К., 2008. — 518 с.
12. Кадурина, Л. О. Облік зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах України: теорія, практика, рекомендації [Текст]: навч. посіб. / Л. О. Кадурина, М. С. Стрельнікова. – К.: ЦУЛ, 2007. – 606 с.
13. Курок, О. О. Ефективність управління ЗЕД машинобудівних підприємств: вплив факторів і аналіз стану [Текст] / О. О. Курок // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – №5, Т.2. – С. 141-144.
14. Голиков, А. П. Международные экономические термины [Текст]: словарь – справочник / А. П. Голиков, А. П. Черномаз. – К.: ЦУЛ., 2008. – 376 с.
15. Маляревський, Ю. Д. Управління економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності підприємства: обліково-аналітичні аспекти [Текст]: монографія / Ю. Д. Маляревський, С. В. Лабунська, О. В. Прокопішина. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 160 с.

16. Мельник, О. Індикатори оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Текст] / О. Мельник, Ю. Логвіненко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2007. – №15 (599). – С. 124-130.
17. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Тексти лекцій (для студентів усіх форм навчання спеціальності 6.050200 – «Менеджмент організацій». Авт.: Данильченко Є. П., Островський І. А., Шекшуєв О. А. – Харків: ХНАМГ, 2008 – 124 с.
18. Методичні підходи до оцінки потенціалу зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Текст] / І. Ю. Вольвач, Т. В. Якимчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – №4, Т.3. – С. 195-198.
19. Денисов, В. Т. Воздействие факторов внешней и внутренней среды промышленного предприятия на механизм управления внешнеэкономической деятельностью [Текст] / В. Т. Денисов, С. Ю. Чанышева // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – №4, Т.3. – С. 185-189.
20. Дурицька, Г. В. Проблеми комплексної оцінки зовнішньоекономічної діяльності підприємств [Текст] / Г. В. Дурицька // Регіональна економіка. – 2007. – №4. – С. 209-217.
21. Курок, О.О. Ефективність управління ЗЕД машинобудівних підприємств: вплив факторів і аналіз стану [Текст] / О. О. Курок // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – №5,Т.2. – С. 141-144.
22. Оліх, Г.І. Формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств [Текст] / Г. І. Оліх // Вісник Хмельницького національного університету.Економічні науки. – 2006. – №4,Т.1. – С. 165-168.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної роботи студентів і проведення практичних занять
з дисципліни

**МЕНЕДЖМЕНТ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

*(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»
спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства)*

Укладач **ПУШКАР** Тетяна Андріївна

Відповідальний за випуск *Т. А. Пушкар*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2014, поз. 491 М

Підп. до друку 24.06.2014р.

Друк на ризографі

Тираж 50 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,8

Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4705 від 28.03.2014